

In 7 stappen naar AI-geletterdheid in jouw organisatie

Wegwijzer AI-geletterdheid
en AI-competenties

 Kenniscentrum
Data & Maatschappij

Artificiële
Intelligentie
Vlaanderen

Waarom deze wegwijzer?

Zowel voor gebruikers als voor organisaties is inzicht in hoe AI-systemen werken **belangrijk om ze verantwoord in te zetten**. Daarom is het belangrijk om als organisatie te investeren in AI-geletterdheid bij werknemers.

Deze wegwijzer van het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) bevat praktische stappen om zelf aan de slag te gaan rond AI-geletterdheid in de organisatie. We verwijzen naar enkele competentiekaders om hier een aanpak rond uit te werken. Een vertaalslag naar de eigen organisatie zal daarbij altijd nodig zijn.

Voor wie is deze wegwijzer?

Deze wegwijzer is er voor iedereen die in een professionele context op AI-geletterdheid wil inzetten, met name managers, HR-verantwoordelijken, vormingswerkers...

Volgens de AI Act moet een organisatie die kan worden gezien als een **aanbieder** (*provider*) of **gebruiksverantwoordelijke** (*deployer*) van AI-systemen werken aan AI-geletterdheid bij medewerkers.

Providers zijn aanbieders van AI-systemen, zij ontwikkelen of laten een AI-systeem of AI-model ontwikkelen voor algemene doeleinden, en brengen het (gratis of betalend) in handel of stellen het in gebruik onder een eigen naam of merk. *Deployers* of gebruiksverantwoordelijken gebruiken een AI-systeem onder eigen verantwoordelijkheid en dus niet in het kader van een persoonlijke niet-beroepsactiviteit.

In de infofiche 'De verplichting van de AI Act m.b.t. geletterdheid in 4 stappen'¹ van het Kenniscentrum Data & Maatschappij staan de vier stappen waarmee organisaties kunnen bepalen welke strategie, in lijn met artikel 4 van de AI Act, zij moeten implementeren om ervoor te zorgen dat hun personeel en andere relevante personen over het vereiste niveau van AI-geletterdheid beschikken.

De Europese AI Act doet enkel uitspraak over de verplichtingen om op AI-geletterdheid in te zetten bij *providers* en *deployers* van AI-systemen, maar het is voor organisaties in veel gevallen interessant om parallel aan de wettelijke verplichtingen ook bredere initiatieven rond AI-geletterdheid uit te werken.

- AI-geletterde medewerkers kunnen ervoor zorgen dat een organisatie innovatiever is omdat zij met extra aandacht kijken naar hoe een AI-innovatie verantwoord én succesvol kan ingezet worden in de organisatie of in haar dienstverlening.

1 ['De verplichting van de AI Act m.b.t. geletterdheid in 4 stappen'](#) van KDM.

- Ook is er onder medewerkers vaak een hoog gebruik van zogeheten *shadow AI*, AI-systemen die de werkgever niet formeel aanbiedt aan werknemers maar waar werknemers alsnog gebruik van maken in hun werk. Ook bij dit gebruik van AI-systemen, wil je verantwoord en kritisch gebruik stimuleren.

Een overzicht van enkele begrippen

Competenties, competentiekaders, geletterdheid en maturiteit worden soms in bepaalde mate door elkaar gebruikt. Hieronder lichten we toe hoe het KDM deze termen in het kader van deze publicatie interpreteert. We volgen hierbij de gangbare definities en interpretaties van deze begrippen.

Een **competentie** is een specifieke vorm van kennis, een vaardigheid of een bepaalde attitude die een persoon kan bezitten. In een competentiekader worden competenties gecombineerd tot een groter geheel, doorgaans met het oog op een bepaalde rol in een organisatie of rond een bepaald thema.

AI-competentiekaders beschrijven de competenties van personen die AI-systemen gebruiken, ontwikkelen, implementeren, beheren...

De term **AI-geletterdheid** wordt op meerdere manieren ingevuld.² Sommigen zien elke competentie voor de doelmatige en verantwoorde inzet van AI-systemen als een onderdeel van AI-geletterdheid. Anderen zien AI-geletterdheid als een term die louter betrekking heeft op gebruikers van AI-systemen, personen die dus geen impact hebben op de ontwikkeling, implementatie, aankoop... van deze systemen. Volgens de eerste invulling wordt **AI-basisgeletterdheid** gezien als de AI-geletterdheid van louter gebruikers van AI-systemen.

AI-bewustzijn verwijst naar het begrip van hoe AI-systemen werken, welke kansen en risico's ze met zich meebrengen, en welke impact ze kunnen hebben op individuen en de samenleving. AI-bewustzijn vormt daarmee een essentieel onderdeel van AI-geletterdheid, en is zelfs een noodzakelijke stap om aan AI-geletterdheid te kunnen werken. In tegenstelling tot AI-geletterdheid richt AI-bewustzijn zich minder op technische kennis, praktische vaardigheden of contextspecifiek gebruik van AI-technologieën.

AI-maturiteit beschrijft in welke mate een organisatie AI effectief en verantwoord inzet. De mate waarin een organisatie inzet op AI-geletterdheid en andere AI-competenties van medewerkers en hiervoor (eigen) AI-competentiekaders heeft ontwikkeld maakt deel uit van hoe matuur een organisatie is op het vlak van AI. Ook andere elementen worden bij AI-maturiteit in rekening gebracht, zoals databeheer, governance, strategie en processen.³

² [AI-geletterdheid in de werkcontext: bouwstenen, definities en meetkaders](#) van KDM.

³ KDM zal op korte termijn andere publicaties inplannen zoals een overzicht van modellen omtrent AI-maturiteit en hoe je als organisatie je eigen maturiteit kan opvolgen.

Hoe kom je tot AI-geletterdheid? 7 stappen

Om een AI-systeem op een doelmatige en verantwoorde manier in te zetten, moet niet iedereen over dezelfde competenties beschikken. De vereiste competenties die iemand moet bezitten hangen af van het AI-systeem in kwestie, de context waarin die wordt gebruikt en de rol die iemand heeft.

Zo zullen gebruikers van een AI-systeem in de medische beeldvorming over andere competenties moeten beschikken dan iemand die een AI-chatbot gebruikt om teksten te herschrijven. Terwijl een deel van de vereiste competenties in beide gevallen identiek is, zijn er ook contextspecifieke competenties die sterk kunnen verschillen.

In het volgende onderdeel beschrijven we in zeven stappen hoe je bepaalt welke medewerkers welke competenties moeten hebben en wat je kan doen om hen (meer) AI-geletterd te maken.

Het is aanbevolen de inspanningen op vlak van AI-geletterdheid te documenteren. De AI act legt dit niet op, maar het wordt wel aanbevolen: enerzijds om als organisatie zelf een goed zicht te houden op de inspanningen die op dit vlak zijn geleverd maar ook om extern aan te tonen dat de verplichting om te werken aan AI-geletterdheid is nageleefd.

Disclaimer

De zeven stappen zoals hieronder beschreven zijn in grotere mate van toepassing op organisaties die intensief en doorgedreven AI inzetten. Het gaat om organisaties die hoogrisicosystemen gebruiken of AI-systemen die een grote impact hebben op het takenpakket van werknemers en/of de werkprocessen. Organisaties met een lage of beperkte inzet van AI, die bijvoorbeeld enkel (al dan niet verbonden aan organisatiespecifieke licenties) het gebruik van GenAI-toepassingen toestaan op de werkvloer, hebben ook baat bij onderstaande stappen, maar voor hen kan een eenvoudiger traject volstaan. Voor hen kan een standaard vormingspakket volstaan.

1

Breng de AI-systemen van je organisatie in kaart.

Vaak heeft een organisatie geen volledig zicht op de AI-systemen die worden ingezet. Een eerste stap is dan ook vaak om een **register van AI-systemen⁴** op te stellen.

- Lijst op welke AI-systemen de verschillende afdelingen gebruiken.
- Denk hierbij ook aan *shadow AI*: zijn er systemen die medewerkers gebruiken die niet worden aangeboden vanuit de organisatie zelf?
- Doe met vaste regelmaat een check van dit register en update waar nodig.

---

⁴ Dit register is niet te verwarren met de verplichte registratie voor 'providers' van AI-systemen met hoog risico in de EU-databank voor zulke systemen. Het register dat wij hier voorstellen, omvat ook alle andere AI-toepassingen, niet enkel de hoogrisicotoepassingen.

2

Wie zijn de betrokkenen?

Om te bepalen welke competenties vereist zijn voor het gebruik van een AI-systeem, is het noodzakelijk eerst in kaart te brengen **welke personen er direct of indirect door worden geraakt**.

- Breng de mogelijke betrokkenen van elk AI-systeem in kaart. Denk hierbij aan de eigen medewerkers, maar ook aan externen zoals klanten, freelancers of leveranciers.
- Geef ook aan op welke manier deze betrokkenen met het AI-systeem omgaan: wat is hun rol? Gebruiken zij louter het systeem of beslissen ze ook over de aankoop, het ontwerp of de implementatie van het systeem?

3

Welke competenties moeten de betrokkenen hebben?

Kijk naar de betrokken medewerkers bij ieder AI-systeem en beoordeel vanuit hun functie:

- Wat moeten medewerkers **weten** over het AI-systeem?
- Wat moeten medewerkers **kunnen** met het AI-systeem?
- Welke **houding** moeten medewerkers hebben tegenover het AI-systeem?

Om deze oefening te vereenvoudigen kan het helpen om **profielen of persona's op te stellen** van medewerkers die een gelijkaardige impact ondervinden van het AI-systeem. Je kan je hierbij laten inspireren door generieke persona's die werden opgesteld door anderen.⁵

Vind je het moeilijk om die competenties zelf op te stellen? Laat je inspireren door bestaande competentiemodellen (zie Stap 4).

---

⁵ Unesco, Public Sector AI Personas' (aankomend)

4

Verfijn met behulp van competentiemodellen.

Er zijn verschillende competentiemodellen gecreëerd die de nodige competenties voor AI-geletterdheid clusteren. Deze competentiemodellen beperken zich soms louter tot AI, soms worden de competenties die nodig zijn voor AI ingebed in een breder geheel van digitale competenties.

Dergelijke competentiemodellen kunnen helpen bij het werk in 'Stap 3' en toelaten om het overzicht van vereiste competenties verder te verfijnen. Je kan ook in eerste fase **vertrekken van een bestaand competentiemodel en dit daarna verfijnen** op maat van je organisatie en dus 'Stap 4' en 'Stap 3' omkeren.

Verder in deze wegwijzer vind je een beknopt overzicht van dergelijke competentiemodellen.

5

Evalueer de competenties.

Om zicht te krijgen op de leernoden, is het van belang te weten **welke competenties werknemers al beheersen**. Meet daarom de competenties van je werknemers, bv. door een self-assessment of op basis van een externe evaluatie. Dit maakt duidelijk wat de medewerkers al beheersen en waar je als organisatie extra op moet inzetten.

In het rapport 'AI-geletterdheid in de werkcontext: bouwstenen, definities en meetkaders'⁶ van KDM vind je enkele **meetinstrumenten** terug die je hiervoor kan gebruiken. Deze instrumenten vinden hun oorsprong in de academische literatuur, waardoor een vertaling op maat van jouw organisatie steeds nodig zal zijn.

⁶ [AI-geletterdheid in de werkcontext: bouwstenen, definities en meetkaders](#) van KDM.

6

Creëer leermomenten, ook op maat.

Welke initiatieven organiseer je voor je werknemers om te werken aan hun AI-geletterdheid? Je kan een **formeel opleidings- en vormingsaanbod** aanbieden, maar er zijn ook tal van **informele leermomenten** mogelijk die de impact van een formeel opleidingsaanbod versterken.

- Analyseer welke **opleidingen en vormen** kunnen bijdragen aan de competentienoden van je werknemers. Laat je inspireren door het aanbod van de Vlaamse AI Academie (VAIA)⁷, die opleidingen over AI in Vlaanderen in kaart brengt. Of contacteer hen als je zelf een opleiding of training (op maat) wenst te organiseren. Misschien vind je ook wel een geschikte opleiding in de overzichtslijst van AI-geletterdheidsprogramma's in de EU?⁸
- Werknemers kunnen ook leren van hun collega's (**peer-learning**). Je kan dit in je organisatie toepassen door specifieke uitwisselingsmomenten onder collega's in te richten, bv. door een 'AI-café' te organiseren. Collega's die goede kennis, vaardigheden of begrip hebben van een AI-systeem, zijn ideale personen om op deze momenten meer terughoudende collega's tegenover het AI-systeem te overtuigen en te ondersteunen.

⁷ <https://www.vaia.be/>

⁸ <https://artificialintelligenceact.eu/ai-literacy-programs/>

- Je kan ook per afdeling een persoon (of personen) aanstellen die een trekkende rol heeft op vlak van AI-competenties en die collega's steeds kunnen aanspreken met vragen en bezorgdheden. Zo'n **coach** kan andere medewerkers dan een-op-een begeleiden, al dan niet op vastgelegde tijdstippen.
- Een **interne campagne** die bestaat uit affiches, filmpjes of andere vormen van **sensibilisering**, kan ook een onderdeel van de activiteiten zijn op het vlak van AI-geletterdheid, zeker deze gericht op verdere bewustwording.

Bekijk hoe dit aanbod een plaats moet krijgen in het bredere opleidingsaanbod binnen de organisatie.

7

Herhaal en stuur bij.

Werken aan AI-geletterdheid is een doorlopende inspanning: de organisatie krijgt nieuwe medewerkers, eerder verworven competenties kunnen opnieuw worden verloren, nieuwe competenties kunnen nodig zijn op basis van de evolutie van AI-technologie... Daarom moet de **aanpak op vlak van AI-geletterdheid regelmatig worden herhaald en bijgestuurd**.

- Update het register van AI-systemen in de organisatie, de betrokken personen en de vereiste competenties regelmatig.
- Herevalueer de competenties van werknemers na x-aantal maanden en bekijk voor welke competenties (opnieuw) aandacht nodig is.
- Creëer nieuwe leermomenten en stuur de inhoud bij op basis van de noden.

Competentiekaders voor AI-geletterdheid

'Stap 3' en 'stap 4' hierboven beschrijven dat je je kan laten inspireren door bestaande competentiekaders voor AI-geletterdheid.

Het Kenniscentrum Data & Maatschappij analyseerde in 2025 een dertigtal frameworks of modellen rond AI-competenties en AI-geletterdheid. AI-geletterdheid raakt aan veel verschillende domeinen (zoals 'design thinking', digitale geletterdheid en mediageletterdheid, computerwetenschappen en ethiek⁹), waardoor de geanalyseerde modellen onderling sterk variëren qua reikwijdte en focus.

Hieronder overlopen we drie kaders die kunnen helpen bij het opstellen van een eigen competentiekader. Daarnaast halen we kort enkele andere competentiekaders aan die ook inspirerend kunnen zijn voor jouw organisatie om met AI-geletterdheid aan de slag te gaan.

---

⁹ [ALit 'Empowering learners in the age of AI' framework](#), ontwikkeld in samenwerking tussen de Europese Commissie, de OECD en Code.org

3 aanbevolen kaders als startpunt voor AI-geletterdheid

Deze competentiekaders geven een duidelijk en onderbouwd overzicht van de belangrijkste competenties die nodig zijn voor AI-geletterdheid. Deze kaders gaan in sommige gevallen breder dan AI-geletterdheid, of focussen op een specifiek AI-systeem (zoals Generatieve AI). Welke kader voor jou het meeste waarde biedt, hangt af van jouw specifieke organisatie, de AI-systemen die er worden ingezet en de leernoden van de medewerkers.

1

Digital Education Council AI literacy framework

- **Ontwikkeld door:** Digital Education Council (DEC)
- **Publicatiejaar:** 2025
- **Focus:** een mensgerichte aanpak voor AI-geletterdheid, specifiek voor het hoger onderwijs, maar volgens ons ook relevant voor andere sectoren.

Het DEC AI literacy framework geeft een gestructureerd overzicht van de verschillende competenties en vaardigheden die nodig zijn om op een effectieve en kritische manier met AI aan de slag te gaan.

Hoe is het model opgebouwd?

Het model is opgebouwd in drie competentieniveaus en vijf inhoudelijke dimensies. De eerste vier inhoudelijke geletterdheidsdimensies richten zich op algemene AI-geletterdheid (1. *Understanding AI and data*, 2. *Critical thinking and judgement*, 3. *Ethical and responsible use*, 4. *Human-centricity, emotional intelligence and creativity*), waarbij de vijfde dimensie meer naar gespecialiseerde of domeinspecifieke AI-geletterdheid kijkt (5. *Domain expertise*).

Het model werkt deze dimensies telkens in detail uit voor drie competentieniveaus, met telkens ook voorbeelden van wat de inhoudelijke dimensie betekent voor elk competentieniveau en mogelijke acties die je kan nemen om vooruitgang te boeken op het vlak van deze competentie.

	Level 1	Level 2	Level 3
Dimension 1 Understanding AI and data	AI and data awareness	AI and data in action	AI and data optimisation
Dimension 2 Critical thinking and judgement	Question AI output	Evaluate AI output	Challenge AI output
Dimension 3 Ethical and responsible use	Understand risks	Apply responsible practices	Shape responsible practices
Dimension 4 Human-centricity, emotional intelligence and creativity	Awareness of human-AI interaction	AI as a collaborative tool	Develop human-centred AI practices
Dimension 5 Domain expertise	Applied AI awareness	AI application in professional contexts	Strategic AI leadership

2

Digcomp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens

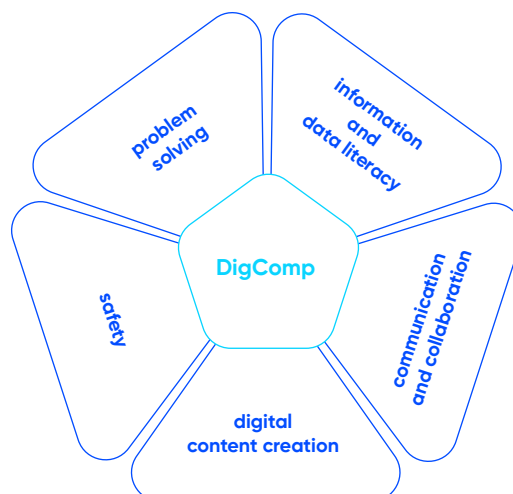
- **Ontwikkeld door:** Vuorikari, R., Kluzer, S., Puny, Y. (Joint Research Centre, Europese Commissie)
- **Publicatiejaar:** 2022
- **Focus:** het beschrijven van de kennis, vaardigheden en attitudes die burgers nodig hebben om op een zelfverzekerde, kritische en veilige manier om te gaan met digitale en andere nieuwe en opkomende technologieën.

Dit uitgebreide document beschrijft de verschillende kennis, vaardigheden en attitudes voor burgers om met digitale technologie om te gaan. Ook worden er materialen en tools aangereikt om hierrond aan de slag te gaan. Dit kader gaat dus breder dan louter AI en kijkt naar alle digitale competenties. Eind 2025 verschijnt een nieuwe versie van dit model ([DigComp 3.0](#)). Deze nieuwe versie zal nieuwe competenties met betrekking tot (Gen)AI en AI-geletterdheid verder integreren in het DigComp-framework.

Hoe is het model opgebouwd?

Het kader is opgedeeld in vijf inhoudelijke dimensies (1. *Information and data literacy*, 2. *Communication and collaboration*, 3. *Digital content creation*, 4. *Safety*, 5. *Problem solving*) die telkens op vier verschillende niveaus de competenties oplist die nodig zijn. Per competentie wordt een set van 10 tot 15 voorbeelden gegeven ter verduidelijking en inspiratie om met die competentie aan de slag te gaan. Er wordt ook verwezen naar verschillende rapporten, tools en andere materialen die kunnen helpen bij het toepassen van het DigComp-framework in de praktijk.

Op de werkvloer zal het in veel gevallen nodig zijn om je bij de gedefinieerde competentieniveaus te richten op intermediate of advanced. Het hoogste niveau, *highly specialised*, is er voor sterk gespecialiseerde profielen.

3

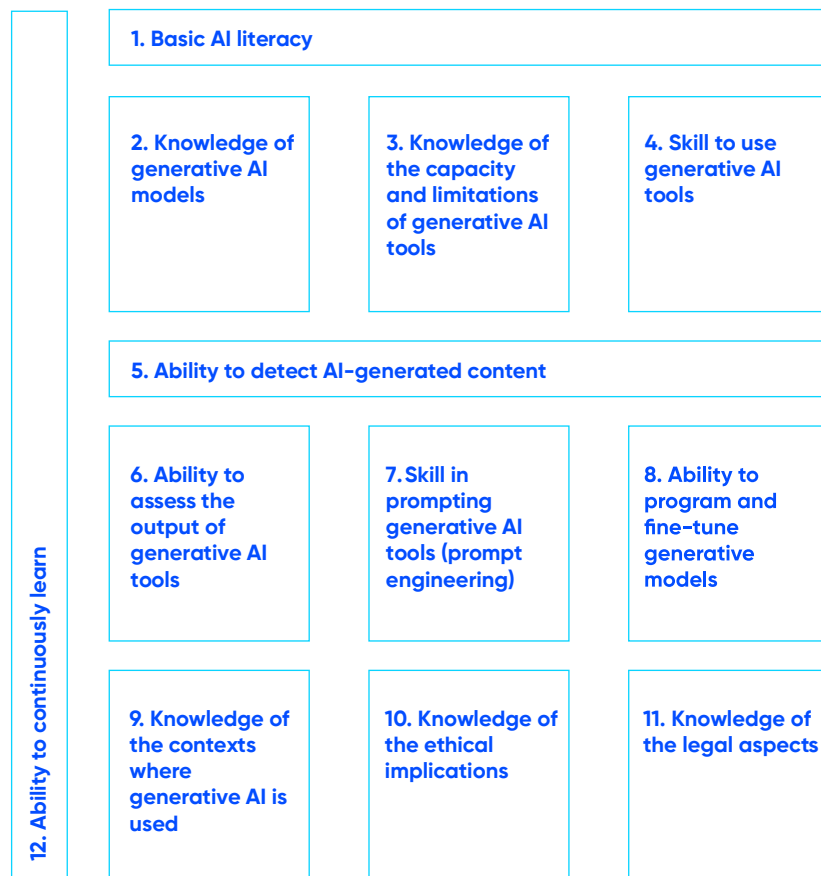
Generative AI Literacy: Twelve Defining Competencies

- **Ontwikkeld door:** Annapureddy, R. et al.
- **Publicatiejaar:** 2025
- **Focus:** AI-geletterdheid specifiek voor Generatieve AI, het model vult bestaande kaders voor algemene AI-geletterdheid aan.

Het kader definieert 12 competenties voor GenAI-geletterdheid in een specifieke volgorde volgens een leerpad. De competenties gaan van basiskennis en vaardigheden tot het detecteren van AI-gegenereerde inhoud en de meer technische vaardigheden zoals het evalueren van de inhoud, prompt engineering en programmeren. Er is ook aandacht voor de ethische en juridische aspecten.

Hoe is het model opgebouwd?

In het artikel staat voor elk van de twaalf competenties in een korte paragraaf uitgelegd wat die competentie inhoudt, waarom die belangrijk is en er wordt telkens een voorbeeld gegeven. Er is nog wel een vertaalslag nodig naar wat precies de subaspecten zijn binnen elk van de twaalf competenties en hoe je daar als organisatie mee aan de slag kan gaan. Dit kader is daarom vooral een goed startpunt om een eigen competentiekader specifiek voor GenAI te ontwikkelen.

Andere kaders ter inspiratie

In dit aanvullende overzicht geven we nog een aantal competentiekaders mee die inspiratie kunnen bieden voor AI-geletterdheid, bijvoorbeeld omdat ze vanuit een specifieke sector zijn ontwikkeld of een bepaald aspect dieper uitlichten.

- Voor **ambtenaren en overheidsmedewerkers**: [AI and Digital Transformation: Competencies for Civil Servants](#) (UNESCO, 2022).
- Voor **meer technische profielen**: [SFIA 9 Global Skills and Competency Framework for the Digital World](#) (The SFIA Foundation, 2024).
- Voor organisaties die veel **technische kennis in-house hebben of willen**: [AI Skills for Business Competency Framework](#) (The Alan Turing Institute, 2024).
- Voor organisaties die specifiek op zoek zijn naar een competentiekader om op een **verantwoorde manier met AI aan de slag te gaan**: [Competentiemodel 'Welke kwalificaties zijn nodig voor verantwoorde systemen?'](#) (Kenniscentrum Data & Maatschappij, 2022).
- Voor de **onderwijssector**: [Empowering learners in the age of AI: An AI Literacy Framework for Primary and Secondary Education](#) (AILit consortium (EC, OECD, code.org), 2025).

Colofon

Deze wegwijzer is een leidraad van het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) voor publieke en private organisaties die willen werken aan AI-geletterdheid en AI-competenties.

Voor deze tool vertrokken we van eigen inzichten en van de volgende informatiebronnen:

- [AI-geletterdheid in je organisatie van de Vlaamse AI Academie](#),
- [Competence development for AI - Changes, needs and options for action van Elisabeth André & Wilhelm Bauer et al. voor Lernende Systeme](#),
- [AI Literacy - Questions & Answers van de Europese Commissie](#),
- [Aan de slag met AI-geletterdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens](#).

De wegwijzer is voornamelijk door mensen gemaakt. AI werd gebruikt om inhoudelijke wijzigingen aan te brengen, zoals veranderingen in de reikwijdte, informatie en ideeën. AI werd gevraagd om bijdragen te leveren, of AI-assistentie werd ingeschakeld. Door AI gegenereerde inhoud werd beoordeeld en goedgekeurd. De volgende modellen of toepassingen werden gebruikt: ChatGPT 4o.

Publicatiejaar: 2025

Verantwoordelijke Uitgever
Pieter Duysburgh
Kenniscentrum Data & Maatschappij
Pleinlaan 2
1050 Brussel
info@data-en-maatschappij.ai

Dit document is beschikbaar onder een [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 licentie](#).

 **Kenniscentrum
Data & Maatschappij**

**Artificiële
Intelligentie**
Vlaanderen